

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

FETÖ ve Aum Shinrikyo Örneğinde İlimli Dini Hareketten Terör Örgütüne Dönüşüm: Sistemik Bir Değerlendirme

Transformation From a Moderate Religious Movement To a Terrorist Organization By Example Of Feto And Aum Shinrikyo: A Systematic Evaluation

Ali GÜR

Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Ana Bilim Dalı,
aligur1970@gmail.com
Orcid ID: 0000-0001-9680-6268

Öz: Başlangıçta "ılımlı İslam" temsilcisi olarak lanse edilen bir hareketin çıktığı yoldan saparak uluslararası radikal bir terör örgütü olan Fetullahçı Terör Örgütüne (FETÖ) dönüşmesi, farklı coğrafyalarda ve başka dinlerde de bu tarz dönüşüm geçiren dini yapıların olup olmadığı sorusunu akla getirmektedir. Bu açıdan bakıldığında FETÖ gibi ılımlı dini hareket söylemiyle Budist inancının çağdaş hareketlerinden biri olarak kurulan ve Japon Devleti'nin korumasında olan Aum Shinrikyo'nun radikal terör örgütüne dönüşüm süreci FETÖ ile örtüşmektedir. Çoklu açık kaynaklardan elde ettiğimiz verilerle dördü kuruluş tarihçesi, kırkı da örgütsel yapısı ile ilgili olmak üzere toplamda kırk dört başlık altında FETÖ'nün temel tanımlayıcı özellikleri belirlendi. Belirlenen bu özellikler çerçevesinde uluslararası iki terör örgütü olan FETÖ ile Aum Shinrikyo'nun benzerlik gösteren yönlerinin tablo halinde sistemik olarak analiz edilmesi ve tartışılması amaçlandı. Kapsamlı ve sistemik bir analizle tablo şeklinde kolay anlaşılabilir halde sunuşumuz çalışmamızın güçlü yönü olması yanı sıra iki örgütü karşılaştıran ilk kapsamlı analiz olması yönüyle de önem arz etmektedir. Açık kaynaklardan veri madenciliği yapılarak elde edilen bulgular, farklı terörist örgütler tarafından kullanılabilmesi nedeniyle hangi din veya inanç olursa olsun dini kült yapıların benzer özellikler gösterebildiklerini, zamanla şiddet ve terör örgütüne dönüşen farklı coğrafyalar ve dinlerdeki kült örgütlerin motivasyon kaynaklarının benzerliklerinin dikkat çekici olduğunu ortaya koymuştur. Belirlenen kırk alt başlığın otuz üçünde FETÖ, Aum Shinrikyo ile benzerlik göstermiştir. Farklı coğrafyalarda ve farklı dinlerde birbirine yakın tarihlerde kurulan iki terör örgütünün böylesine birbirine benzemesi dikkat çekici olduğu gibi aynı zamanda belirli bir merkez tarafından da yönlendirildikleri yönünde fikir oluşturabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aum Shinrikyo, Dini Kült Hareketler, Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ), Terör

Abstract: The fact that a movement that was initially presented as the representative of "moderate Islam" deviated from its path and turned into an international radical terrorist organization, the Fetullah Terrorist Organization (FETO), raises the question of whether there are religious structures that have undergone such transformations in different geographies and other religions. From this point of view, the transformation process of Aum Shinrikyo, which was founded as one of the contemporary movements of the Buddhist faith with the discourse of a moderate religious movement like FETO and is under the protection of the Japanese State, into a radical terrorist organization coincides with FETO. With the data we obtained from multiple open sources, the basic descriptive features of FETO were determined under a total of forty-four titles, four of which are related to its history and forty to its organizational structure. Within the framework of these determined features, it was aimed to systematically analyze and discuss the similarities of the two international terrorist

Geliş Tarihi:16.05.2023

Kabul Tarihi:01.06.2023

Yayın Tarihi:31.08.2023

Atf: Gür, A. (2023). FETÖ ve Aum Shinrikyo örneğinde ılımlı dini hareketten terör örgütüne dönüşüm: Sistemik bir değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 604-614.

Doi: 10.33437/ksusb.1298010

organizations, FETO and Aum Shinrikyo, in tabular form. Our presentation in tabular form with a comprehensive and systematic analysis is important not only as the strength of our study, but also because it is the first comprehensive analysis comparing the two organizations. Findings obtained by data mining from open sources have revealed that religious cult structures can show similar characteristics regardless of religion or belief because they can be used by different terrorist organizations, and the similarities of the motivation sources of cult organizations in different geographies and religions that have turned into violence and terrorist organizations over time are remarkable. In thirty-three of the determined forty sub-titles, FETO showed similarities with Aum Shinrikyo. It is remarkable that two terrorist organizations established in different geographies and different religions are similar to each other, and at the same time, it can create an idea that they are directed by a certain center.

Keywords: Aum Shinrikyo, Religious Cults, Fetullah Terrorist Organization (FETO), Terror.

GİRİŞ

Çağımızda toplumsal ihtiyacın bir yansıması olarak dünyanın farklı coğrafyalarında ılımlıdan radikal terör örgütüne kadar değişen milyonları aşkın dini hareket ve oluşumlar bulunmaktadır. Bu dini hareket ve oluşumların çok büyük çoğunluğu ılımlı ve toplumu bütünleştirici yelpazede yer alırken çok az da olsa kuruluş aşamasında veya ilerleyen süreçlerinde dönüşüm geçirerek radikal dini terör örgütüne dönüşenler de bulunmaktadır (Gür, 2023a, 11). Bu tarz terör örgütüne dönüşümde hareketin hangi dinden olduğu fark etmemektedir (Avcı, 2011, 89). Zira farklı coğrafyalarda ve farklı dinlerde aynı sonucu görmek, dini duyguların araçsallaştırılması ile ilişkilidir. Başlangıçta “ılımlı İslam” temsilcisi olarak lanse edilen bir hareketin çıktığı yoldan saparak uluslararası radikal bir terör örgütü olan Fetullahçı Terör Örgütüne (FETÖ) dönüşmesi, farklı coğrafyalarda ve başka dinlerde de bu tarz dönüşüm geçiren dini yapıların olup olmadığı sorusunu akla getirmektedir.

15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirmeye çalıştıkları darbe teşebbüsü ve Türkiye’yi işgale hazırlama girişimleri ile bir terör örgütü olarak tescillenen (Milli Güvenlik Kurulu, 2016) FETÖ’nün de esinlendiği veya taklit ettiği dini kült hareketlerin iyi analiz edilmesi ve benzeşen yön(tem)lerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Zira FETÖ’nün başlangıçtan beri uzun süre dini referanslı bir hareket şeklinde kendisini tanıtmaya çok sayıda Müslümanın aklını çelmiş veya en azından birçok kişinin kalben taraftar olmasını sağlamıştır (Dalkıran 2020).

Bu açıdan bakıldığında ılımlı dini bir hareket söylemiyle yola çıkan ve terör örgütüne dönüşen FETÖ ile Budist inancının çağdaş hareketlerinden biri olarak kurulan ve Japon Devleti’nin korumasında olan Aum Shinrikyo’nun ılımlılıktan radikal terör örgütüne dönüşüm sürecinin örtüştüğü görülebilir.

Her ne kadar şimdilerde sadece filmlerin konusu olsa da Aum Shinrikyo’nun tam inançlı teröristlerinin kutsal liderlerinden aldıkları talimatla sorgulamaksızın yaptıkları toplu katliamın yakın tarihimizde kötü bir sayfa olarak kaldığı düşünülebilir. Ancak bu zihniyet günümüzde FETÖ elemanlarında yaşamaya devam etmektedir. Kesin inançlı FETÖ elemanları, liderleri Gülen’in soruları çalmak, tehdit ve şantajla kumpas kurmak, haramları helal yapmak, büyük günahların işlenmesine cevaz vermek, milletin üzerine ateş açmak, mesai arkadaşlarını F-16’larla bombalamak, füzelerle TBMM’yi hedef almak gibi akıl dışı talimatlarını bile gözlerini kırpmadan tereddütsüz ifa etmişlerdir (Gür, 2023b, 704). Tüm bunları yaparken de Japonya’daki Aum Shinrikyo örgüt elemanları gibi dünyayı kurtarmak için sonsuzluğa kanatlandıklarına ve cennete gideceklerine inandırılmışlardır.

1960’lı yıllardan itibaren dini referansla tarih sahnesine çıkan FETÖ de daha önce var olan bölgesel veya küresel dini kült hareketlerin özelliklerini titizlikle bünyesine uyarlamış ve terör örgütüne dönüşmüştür. Ancak böyle sistemli ve uluslararası devasa bir yapının Gülen’in kapasitesini aşacağını, 50 yılı aşkın bir süredir planlı bir şekilde ABD, İsrail ve yerli işbirlikçileri başta olmak üzere uluslararası büyük güçlerin böylesine detaylı yapılanmalar oluşturup sahaya sürdüklerini ve Gülen’in burada sadece hırsları için sınır tanımaz, potansiyelli ve kullanışlı bir aktör olduğu için seçildiğini unutmamak gerekir. Gülen olmasaydı bir başkası olurdu. Zira dışarıdan yönlendirme ve yönetme ne kadar güçlü olursa olsun toplum içinden aktörlerin istek ve desteği olmadan bu tür yapılanmaların gelişme şansı olamayacağı açıktır (Gür, 2023a, 344). Diğer taraftan başlangıçta iyi niyetlerle yola çıkıp zamanla belirli bir toplumsal tabana ulaştınca uluslararası güçlerin dikkatini çekerek kontrol altına alınması da ihtimali de göz önünde

bulundurulmalıdır. Bu yüzden bu tür aktörlerin yetişebileceği potansiyel çevreleri dikkatlice değerlendirmek toplumun geleceği açısından faydalı olacaktır.

Crenshaw'a göre terörizmin asli gereksinimleri arasında sayılabilecek olan karizmatik lider, seçilmiş kişi, gizlilik, disiplin ve organizasyon becerisi (Crenshaw, 2006) gibi benzer özellikler, dini kült örgütlerde olduğu gibi FETÖ'de de bariz olarak görülmektedir.

Özellikle 15 Temmuz'da tescilli terör örgütüne dönüşen FETÖ'nün diğer örgütlerle benzerlikleri hem popüler yazının hem de akademik dünyanın ilgisini çekmiştir. 17/25 Aralık yargı operasyonu sonrası nadir de olsa kısmen ele alınmakla birlikte 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası güncel hale gelmiş ve farklı yönleriyle benzerlikler ele alınarak FETÖ'nün kompleks yapısı çözülmeye çalışılmıştır. Ancak bu yapılan çalışmalarda genellikle çok az sayıda ve birbirinin tekrarı mahiyetindeki örgütlerle kısmi benzerliklerine dikkat çekilmiştir. Ulaşılabilen açık kaynaklardan yapılan taramalar neticesinde bu konu ile ilgili örgütler arası benzerlikleri çoklu başlıklar altında sistematik olarak ele alan sadece bir kapsamlı çalışmaya rastlanılmıştır (Gür, 2023c). Belirlenen bu tanımlayıcı özellikler dördü kuruluş tarihçesi, kırkı da tanımlayıcı özellikler ile ilgili olmak üzere toplamda kırk dört başlık altında sunulmuştur (bkz. Tablo-1). Çalışmada, belirlenen bu özellikler çerçevesinde uluslararası iki terör örgütü olan FETÖ ile Aum Shinrikyo'nun benzerlik gösteren yönleri tablo halinde sistematik olarak analiz edilmesi ve tartışılması amaçlanmıştır. Kapsamlı ve sistematik bir analizle tablo-1'de olduğu üzere kolay anlaşılabilir halde sunulması çalışmanın güçlü yönü olması yanı sıra bu konuda ilk kapsamlı analiz olması yönüyle de önem arz etmektedir. Ancak çalışmada az sayıdaki bazı alt başlıklar açısından Aum Shinrikyo ile ilgili kaynaklarda net bilgiye ulaşılamadığından Aum Shirinkyo için bunların olmadığı varsayılması, çalışmanın kısıtlılığını oluşturmaktadır.

FETÖ, 15 Temmuz sonrası çoklu kaynaklarda detaylı olarak ele alınmış olmasına rağmen toplum ve akademik camia, Aum Shinrikyo hakkında fazla bilgi sahibi olmadığı için bu örgüt detaylı ele alınıp FETÖ ile benzerlikleri irdelenecektir.

Aum Shinrikyo ve FETÖ ile Benzerlikleri

Aum Shinrikyo (*Yüce Gerçek*), 1984 yılında asıl adı Chizuo Mastsumoto olan 1955 doğumlu Shoko Asahara isimli yoga öğretmeni tarafından Tokyo'da özellikle Asya'da dini inanışlar açısından önemli olan ve ruhun dinginleşmesi ve öze dönüş ritüelleri olarak binlerce yıldır uygulanagelen meditasyon ve yoga temelinde kurulmuştur (Shupe, 1998, s. 38). Yoksul bir ailenin çocuğu olan Asahara, çocukluk döneminde geçirdiği bir hastalık nedeniyle tama yakın görme duyusunu kaybetmiştir. Uzakdoğu yaşam felsefelerini ve inançlarını incelemiş, yoga ve meditasyona merak sarmış ve ezoterik Hristiyanlığın ritüellerinin etkisinde kalarak tüm bunları bir potada eriterek yeni bir yaşam felsefesi oluşturmaya çalışmıştır. Asahara aynı zamanda bir şifacıdır ve yapıp sattığı bitkisel ilaçlarla ekonomik olarak büyük paralar kazanırken diğer taraftan da fikirlerini yayarak taraftar toplamıştır.

Aum Shinrikyo, Asahara'nın Hinduizm, erken Hint Budizmi ve Tibet Budizmi'nin unsurlarını kendine özgü bir şekilde yorumlayarak Shiva'yı ibadet tanrısı olarak kabul eden ve Hristiyanlık, Yoga ve Nostradamus'un yazılarından bin yıllık düşünceleri harmanlayan senkretik bir inanç sistemidir (Metraux, 1995). Asahara, Hristiyan milenyum retoriğini kullanarak "*Orijinal Budizm*" i çağa uygun bir şekilde yeniden kurmaya çalıştığını iddia etmiştir. 1992 yılında, kendisini "*Mesih*" olarak ilan eden temel bir kitap yayınlamış, kendisini Nirvanaya ulaşmış "*en yüce gerçeklik*" (Jones & Libicki, 2008), "*Tanrı'nın Kuzusu*" ve "*Japonya'nın aydınlanmış tek efendisi*" olarak tanıtmıştır (Kar, 2003, 17).

Asahara liderliğinde 15 kişi ile oluşturulan bu yapı, kısa zamanda 50.000 üyesi olan dini kült bir örgüte dönüşmüştür (Jackson vd., 2005). Özellikle büyük bir nüfusa sahip olan Asya'da Hinduizm, Budizm, Şamanizm, Konfüçyanizm ve Hristiyanlık gibi farklı inanışların karmasından oluşan Aum Shinrikyo öğretisi, potansiyel olarak çok fazla insana hitap ettiğinden (Jones & Libicki, 2008, 45-62) farklı ülkelerden, coğrafyalardan ve farklı toplumsal katmanlardan kolaylıkla taraftar bulabilmiştir. Ayrıca toplumlarda her geçen gün artan stres ve posttravmatik durumlardan umutsuzluğa kapılan bireyler, marksist veya ateist olsalar bile spiritüel bazı ritüellere sığınabilmektedirler. Yoga ve meditasyon daha ziyade Doğu toplumlarının önemli bir yaşam felsefesi olarak düşünülmeyle birlikte Batı'da da merak uyandırmaktadır. Bu yüzden ki farklı inanışları harmanlayarak karma yaşam felsefesini gizemli bir şekilde sunan Aum Shinrikyo örgütü kısa zamanda çok fazla üye sayısına ulaşmış

ve farklı coğrafyalara yayılarak uluslararasılaşmıştır (Ergün, 2021, 202). Örgüt, 1990'lı yıllara kadar dini bir organizasyon gibi faaliyet gösterdiğinden özellikle bunalımda ve arayış içinde olan eğitimli gençler tarafından sempatiyle karşılanmıştır. Sempatizan kitlesinin artmasının diğer bir sebebi de Japonya'daki dini grupların ve Japon toplumunun sosyolojik olarak apokaliptik hikayelere inanmaya yatkın olmalarıdır (Lifton, 2005).

Kuruluşundan itibaren beş yıl gibi kısa bir sürede toplumsal etkinliği görünür hale gelen Aum Shinrikyo yapılanması, 1989 yılında Tokyo Metropolitan Hükümeti tarafından Japonya'da faaliyet gösteren dini bir organizasyon olarak tanınmış ve "resmi din" statüsü verilmiştir (Metraux, 1995). Ülkemizde de olduğu gibi kamu yararına çalışan vakıf veya dernekler nasıl ki bazı avantajlara sahipse Japonya yasalarına göre de devlet nezdinde inanç grubu olarak tanınan yapılanmalar, genel itibarıyla idari ve adli denetimlerden ve vergiden muaf tutulmaktadır (Gnaratna, 2018). Asahara hükümet gözetiminden ve vergiden muaf tutulmasının avantajlarını finansal büyüme ve insanlara ulaşma yönünde kullanmıştır (Lawson, 2000). Aum Shinrikyo Örgütü diğer taraftan devlet takibi altında olmamanın avantajını kullanarak zamanla devlet içinde kadrolaşmış ve hükümet içerisinde önemli pozisyonlarda bulunan stratejik konumdaki bürokratları da yapılanmasına katarak devlet içerisinde önemli bir ağ oluşturmuştur (Monahan, 2010, ss. 84-98). Ayrıca vergi ve finansal denetimden muafiyeti örgütün finansal olarak büyük kaynaklara ulaşmasına ve çok fazla menkul ve gayri menkule sahip olmasına yol açmıştır.

Asahara, zamanla etki alanı artmaya başlayınca kendisini seçilmiş bir inanç lideri olarak tanıtmıştır. Daha sonra kendisinin reenkarne olmuş Buda olduğunu anlatıp "Japonya'nın tam aydınlanmış tek insanı benim" diyerek taraftar toplamıştır. Hatta 1991'de iddialarını daha da ileri götürerek kendisine doğüstü güçler atfederek "Mesih" olduğunu ilan etmiştir (Box & McCormack, 2004, 93-94). Örgüt üyeleri bir üniversite laboratuvarında incelenen Asahara'nın kanının eşsiz bir DNA örneğine sahip olduğuna inandırılmakta ve bu DNA'ların bulunduğu kanı içme ritüeli ile örgüte kabul edilmektedirler. Bu kandan içebilmek için bağlıların büyük ekonomik bağışlar yaptıkları belirtilmiştir (Turan & Bayraktar, 2022, 14-15).

Bir taraftan devletin stratejik birimlerdeki insan kaynağı avantajı diğer taraftan büyük ekonomik kaynaklar örgütün popülaritesini artırmış ve kısa sürede büyük güce ulaşmıştır. Dönemin üst düzey bürokratlarının, saygın iş çevrelerinden zenginlerin ve toplumsal itibarı olan çoğu kişinin üye olduğu örgüt, en iyi üniversitelerden mezun olmuş pek çok taraftara ulaşmıştır. Kısa bir süre içinde örgütün ünü Japonya sınırlarını aşarak Rusya, Almanya, Amerika, Avusturalya ve Sri Lanka gibi farklı kıtalardaki ülkelerde de irtibat ofisleri açacak düzeyde yayılmıştır (Jackson vd., 2005, s. 19; Parachini vd., 2005, s. 12).

Asahara, örgüte karşı olan veya onu benimsemeyen kişilerin öldürülmesinin inançsal açıdan meşru olduğunu ve dünyevi kurtuluşun da ancak kendi örgütsel inançlarını kabullenmeyen herkesin yok edilmesiyle gerçekleşeceğini ifade etmiştir (Battal, 2016, 11; Watanabe, 1998). Asahara'nın telkinleri ile örgüt üyeleri, yeryüzünde iyi kalmayı başarabilenler olarak sadece kendilerini kabul etmişlerdir. Bu yüzden de örgüt lideri Asahara, dünyanın kurtarıcısı ve üyeleri de gerçek kurtuluşa erenler olarak kabul edilmiştir. Nihai noktada örgütte hakikati korumak ve grup üyelerinin kurtuluşunu sağlamak için örgütü benimsemeyenlerin öldürülebileceği inancı yerleşmiştir (Battal, 2023, 121).

Kısa zamanda ticari organizasyonlar, örgüt elemanlarının zorunlu bağışları (Rosenau, 2001) ve yasa dışı yollardan elde edilen gelirlerle yaklaşık 1.5 milyar dolarlık bir ekonomik güce ulaşacak kadar büyüyen bu örgütün (Olson, 1999, 514) gizli amacı, önce Japonya'ya daha sonra da dünyaya hakim olmaktı. Örgüt, siyasal gücünü ve etki alanını test etmek için Japonya Meclis seçimlerine 25 adayla katılarak siyasal yönetimi şekillendirmeyi de denemiştir (Gür, 2023a, 404). Örgüt, politik hedeflerini gerçekleştirmek için ilk olarak 1990 yılında düzenlenen National DIET (Japonya'nın çift meclisli ulusal yasama organı) seçimlerine katılmış ancak var olduğunu düşündükleri büyük örgütsel gücün aksine seçimlerde aldıkları ağır yenilgiyle büyük bir şok yaşamıştır. Bu durum, başka alternatifleri kalmadığını varsayan örgütü açık bir şekilde şiddet uygulamaya ve dünyada infial yaratacak terör eylemleri yapmaya yöneltmiştir. Böylece 1990 yılında yeni radikal kararlarla uluslararası örgütsel bağlantılarını da kullanarak kimyasal ve biyolojik silah üretimine başlamıştır.

İlimli bir yeni dini hareket olarak yola çıkan Aum Shinrikyo üyeleri böylece gizli hedeflerine

ulaşmak için 1990'ların başında harekete geçmişlerdir. Örgüt mensupları dini statüleri gereği Japon Hükümeti tarafından denetim ve kontrol dışı tutulduklarından hatta desteklendiklerinden (Ergün, 2021, 204) büyük bir gizlilikle silahlanırken ve organize olurken devletin güvenlik birimleri, tarafından fark edilmemişler ve bedelini ağır ödemişlerdir (Bleek, 2011). Kırk doktor ve sağlıkçı ile birlikte 1992 yılında Afrika/ Zaire'ye giden örgüt üyeleri Ebola virüsünü elde etmeye çalışmış ancak Ebola virüsünü elde edemeyeceklerini anlayınca vazgeçerek sarin gazını üretme yoluna gitmişlerdir (Kiremitçi, 2014, 45). Arkasından 1993'te Tokyo şehir merkezinde 9 farklı yerdeki binaların çatılarından aerosol haldeki binlerce litre şarbon mikrobunu salıvererek dikkat çekici ölümcül eylemlere başlamışlardır (Smithson vd., 2000). Tüm bu eylemlerine rağmen tam olarak gerçek yüzü anlaşılamayan örgütün, masum bir dini organizasyon olmadığı ve kitle imha silahlarını masum halk üzerinde kullanmaktan çekinmeyecek kadar şiddet yanlısı bir terör örgütü olduğu ancak 1994 Matsumoto ve 1995 Tokyo saldırıları ile anlaşılmıştır (Sözer & Elmas, 2009, 4). Metro saldırıları, devlet dışında bir örgütün kitle imha silahlarını kullanarak masum sivilleri katlettiği ilk örnektir (Rosenau, 2001). Örgütün sadece bu terör eylemleriyle kalmadığı aynı zamanda Japonya Kraliyet Ailesi ve ABD askeri üslerini de hedef alarak çok sayıda başarısız eylem girişiminde de bulunduğu tespit edilmiştir (Rosenau, 2001).

Örgüt tarafından 27 Haziran 1994'te Matsumoto Kenti'ne saldırıda bulunulmuş ve 7 kişi ölürken 150'ye yakın kişi de yaralanmıştır (Sözer & Elmas, 2009, 17). Bu olayın üzerinden bir yıl bile geçmeden örgütün 20 Mart 1995 tarihinde 12 ölü, 6.000'den fazla yaralının olduğu çok sayıda Tokyo metro istasyonlarına eş zamanlı kimyasal sarin gazı saldırısı yapması dünyayı şok etmiştir (Murakami, 2001). Zira Hitlerden yaklaşık 50 yıl sonra dünya ilk defa böyle bir terör eylemine şahit olmuştur. Japonya, Aum Shinrikyo örgütünün bu saldırısı karşısında öylesine hazırlıksız yakalanmıştır ki başlangıçta terör saldırısı olduğunu bile anlayamamaları, saldırının kayıplarını ve şiddetini artıran önemli sebeplerden biri olmuştur (Spencer, 2013, 70-79). Terör eyleminin etki gücünün artması ve daha fazla ses getirmesi için özellikle devlet binalarının olduğu yerlerde iş çıkışında saldırıların eş zamanlı yapılması dehşetin boyutunu ve planlı vahşeti gözler önüne sermiştir. Saldırganlardan birinin doktor, ikisinin fizikçi, birinin de bilgisayar mühendisi olması dikkat çekicidir. Tokyo metro saldırısı sonrası Japon polisi tarafından yapılan detaylı soruşturmada Aum Shinrikyo örgütünün, tabun, samon ve VX gibi kimyasal gazlar ile antraks ve Clostridium Botulinum gibi biyolojik silahlar geliştirdiği tespit edilmiştir (Itabashi vd., 2002).

Gelişen bu olaylar üzerine 1995 yılında Japon Hükümeti tarafından örgütün dini grup kimliğine son verilerek terör örgütü ilan edilmiş, mal varlıklarına el konulmuş, Asahira başta olmak üzere lider kadrodan 12 müridi idama mahkûm edilmiştir (Battal, 2023, 112). Asahira, 26 Temmuz 2018 tarihinde idam edilene kadar tutuklu kalmış, geri kalan örgüt elemanlarının büyük çoğunluğu da ömür boyu hapisle cezalandırılarak örgüt tasfiye edilmiştir (Parachini vd., 2005). Ayrıca Japonya dışında ABD, Kanada, Rusya, Kazakistan ve AB ülkeleri de terör örgütü olarak ilan etmişlerdir. Yaşananlara rağmen halen yaklaşık 2100 elemanı olan örgüt, *Aleph* ismiyle varlığını sürdürmekte (Sözer & Elmas, 2009, 4) ve terör eylemlerini lanetlese de Asahara'nın yaşam felsefesi ve inanç öğretilerini devam ettirmektedir.

Aum Shinrikyo'nun ılımlı bir yeni dini hareket olarak başlayıp terör örgütüne dönüşüm sürecine yönelik detaylı bilgilerin ardından FETÖ ile benzerlikleri daha kolay anlaşılacaktır. Özellikle belirtilmesi gerekir ki inanç hürriyetine gösterilen ulusal ve uluslararası hassasiyetin böylesi kült yapılarca istismar edilebilme potansiyeli, FETÖ ve Aum Shinrikyo gibi bazı örgütlerin ileride terör örgütüne dönüşmeleri açısından önemli fırsat oluşturabilmektedir. (Ergün, 2021, ss. 205-206).

Aum Shinrikyo, bağlılarını özellikle genç kitleler arasından seçmiş (Box & McCormack, 2004, s. 93) ve zamanla en zeki ve parlak Japon gençleri örgüt üyesi olmuştur. Eleman seçiminde ve elemanların rutin yaşamlarında katı kurallar uygulamaktadır. Örgüt üyeleri, her şeylerini örgüte feda etme karşılığında meditasyon ve mistisizm yoluyla gerçek mutluluğa ve kurtuluşa ereceklerine inandırılmıştır (Metraux, 1995). Örgüt üyeleri özellikle bilgisayar uzmanları, mühendisler, avukatlar, bilim insanları gibi yüksek eğitimli kişilerden oluşmuştur (Hudson, 1999, 133). Eleman temininde zeki ve eğitimli öğrencileri seçmeleri, özellikle öğrencileri motive etme yöntemleri (Sert vd., 2020, ss. 1-28) ve örgüt elemanlarından zorunlu bağış (himmət) toplanması (Gür, 2023, 404-409) bağlamında Aum Shinrikyo ile FETÖ benzeşmektedir.

İbadet odaklı, öğrenciler ve gençlerle ilgilenen sıradan bir grup olarak kurulmasının ardından altı yıl gibi kısa bir süre zarfında 1990'da Aum Shinrikyo; finans, insan kaynakları ve devletin stratejik

kadrolarında bürokratik güç anlamında büyük bir etkinliğe ulaştıktan sonra dini amaçlardan uzaklaşarak politik hedeflere doğru gittiği ve bu hedeflere ulaşmak için şiddet ve terör eylemleri dahil her şeyi meşru gördüğü ve 1995 yılında terör eylemleri yapacak duruma dönüştüğü ortaya çıkmıştır (Ergün, 2021, s. 203). FETÖ örgütü de aynı süreçleri takip edip dini bir yapılanma olarak başlayıp sonuçta 15 Temmuz darbe/işgal girişimini yapacak bir terör örgütüne dönüşmüştür (MIT Müsteşarlığı, 2017). Aum Shinrikyo Örgüt üyelerinin çoğunluğu öğrenciler, yirmili-otuzlu yaşlardaki genç akademisyenler ve mühendislerden oluştuğu (Metraux, 1995) gibi FETÖ de özellikleri öğrencileri, gençleri, akademisyenleri ve eğitilmiş kesimi hedef seçmiştir.

Aum Shinrikyo örgütü ABD, Kanada, Avrupa başta olmak üzere birçok ülkede nasıl örgütlenmişse (Jackson vd., 2005, 19; Parachini vd., 2005, 12) FETÖ de daha ileri giderek, 170'e yakın ülkede finansal getiriler elde edip aktif faaliyet yürütür hale gelmiştir (HSYK, 2016; MIT Müsteşarlığı, 2017, 6).

FETÖ'nün organizasyon modeli incelendiğinde de süreç içinde legal ve illegal yapılanmaların birbirinin içine geçtiği dinamik bir kültür hareket olduğu görülmüştür. Piramidin tepesinde; çocukluğundan beri olağanüstü durumlar yaşamış ve korunmuş, seçilmiş Mesih/Mehdi vb. olduğuna inanılan, sözleri talimat kabul edilen karizmatik bir şahsın liderliği öne çıkmakta ve daha önce bahsedildiği üzere bu özellik Aum Shinrikyo'ya klonlanmış kadar benzemektedir (Erdoğan, 1998; Sert vd., 2020, 1-28).

Aum Shinrikyo gibi dini kültürler için deşifre olmamak ve erken dönemde etkisiz hale getirilmemek açısından gizlilik en önemli konulardan biridir (Mackert, 2014, 331-359). FETÖ için de gizlilik vazgeçilmezdir ve her iki harekette de gizlilik büyük önem taşımaktadır. Her iki örgütte de katılan yeni elamanlar, tam olarak kabul edildikleri durumda dahi üst hiyerarşik basamağa çıkamadıkları takdirde yapılanmanın işleyişi ve hiyerarşik yapısıyla ilgili fazla bilgi sahibi olamamaktadırlar. Ancak buldukları bölgenin küçük hücreli yapısındaki elemanları tanıyabilirler. Örgüt elemanları örgüt içinde hiyerarşik olarak yükseldikçe ancak izin verilen ölçüde gizli işleyiş hakkında bilgi sahibi olabilirler ve asla bildiklerini paylaşamazlar (Ergün, 2021, 199). Bu yüzden her iki örgüt açısından da ruhani lidere tam bağlı, maddi menfaatlerden soyutlanmış, kendisini maneviyata adanmış, bir talimatla yekvücut bir şekilde kitle psikolojisi ile hareket edebilen ve kendisini toplumdan soyutlayıp sadece grup içinde yaşamını idame ettirebilecek üyelerle bir grup oluşturabilmek adına ketumiyete azami dikkat edilmektedir.

Aum Shinrikyo gibi dini kültürlerde örgüt liderinin insanlar ile Tanrı arasında bir aracı köprü olduğu, liderin Tanrı sözlerini aktaran "*Mesih*" statüsünde olduğu, lidere Tanrı tarafından günahları bağışlama yetkisi verildiği, bağlılarını cehennemden veya kıyamet gününde yaşanacak cezalandırmalardan (Umbrasas, 2018, 36) koruma yetkisinin bulunduğu gibi inançlar söz konusudur. Bu inanışları sebebiyle örgüt elemanlarının seçilmiş ve kutsal kabul ettikleri lidere mutlak itaati oluşmakta, onu kızdırmaktan korkulmaktadır. Dolayısıyla lidere tam sadakatle bağlı olmak grup aidiyetinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Aum Shinrikyo örgüt elemanları kurucu lider Asahara'nın bir sebeple kendilerini lanetlemesinden nasıl büyük endişe duyuyor ve mutlak itaat ediyorlarsa FETÖ lideri Gülen'in bedduasını almamak için FETÖ üyeleri de sorgusuz sualsiz gelen talimatları yerine getirmektedirler. Zira itiraz ettikleri takdirde Mehdi/Mesih'in koruma kalkanından mahrum kalacakları, örgüt jargonuyla en hafifinden şefkat tokadı yiyecekleri ve her iki dünyada da zelim olacakları beyinlerine zerk edilmiş ve ruhlarına işlenmişti (Polis Akademisi Başkanlığı, 2017).

FETÖ de siyasetin ve üst güvenlik birimlerinin rekabet ve çatışmasından istifa edip her zaman gücünün yanında gölgelenip büyüyerek yoluna devam etmiştir. Özellikle Türkçe Olimpiyatları ile toplumsal hassasiyetleri kullanıp meşrulaşırken siyasi iktidarların çıkarlarına hizmet ediyormuş gibi görünerek de pozitif ayrımcılıkla devlet içinde kadrolaşmasını sürdürmesi, uluslararası büyük güçlerin desteği ile finans ağını büyütmesi sonucunda güç zehirlenmesine kapılarak Aum Shinrikyo örgütünde olduğu gibi 15 Temmuz'da görülmemiş bir şiddet eylemine imza atarak terör örgütüne dönüşmüştür. Aum Shinrikyo örgütünün katliamında yüksek eğitilmiş beyni uyuşturulmuş eylemciler kullanıldığı (Hudson, 1999, 133) gibi FETÖ katliamında da devletin uzun yıllardır eğitim verip kritik kadrolarını teslim ettiği eğitilmiş mankurtların kullanılması ezoterik dini kültür yapılarının denetimsiz bırakıldıkları takdirde inanç türü fark etmeksizin benzer yöntemlerle aynı sonuca (şiddet ve terör eylemleri) gideceklerini ortaya koymuştur.

Örgüt üyeleri bir taraftan dünyanın yok olacağı kehanetinde bulunurken diğer yandan da bunu gerçekleştirmek için her türlü çabayı göstermeleri gerektiğine inanmışlardır. Asahara, “*Kıyamet Savaşı Armageddon*” un 1997’de gerçekleşeceğine ve sadece kendilerinin kurtuluşa ereceğini telkin etmiştir (Kaplan & Marshal, 1996). Hatta örgüt bağluları, dünyanın sonunun Japonya ile ABD arasında yapılacak Üçüncü Dünya Savaşıyla geleceğine ve bunun için savaşa hazırlanmaları gerektiğine inandırılmışlardır (Lifton, 2005). 15 Temmuz Darbe girişimini yapan FETÖ elemanları da güya din yolunda savaştıklarını söylemişlerdi. Liderleri Gülen’i peygamberle görüşen, Allah’tan buyruk alan “*Kâinat İmamı*” ve kendilerini de Mehdi ordusunun kutsal neferleri olarak görüyorlardı (Fedayi, 2016). Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca hazırlanan FETÖ/PDY çatı dava dosyasına eklenen Isparta’daki bir soruşturmada elde edilen Gülen’in el yazısı notlarda; kendisini Mehdi/Mesih olarak gören Gülen’in 17/25 Aralık yargı darbesinden önce bağlularına, “*Dünya zulümle dolduğunda Mesih gelir. Kötü günler icat edelim. Gerilimi artıralım*” (Gür, 2023a, 345) yönündeki açık talimatının da bağlularında bu algıyı güçlendirmek için bir yöntem olarak uygulandığını düşündürmektedir.

Aum Shinrikyo Örgütü, lideri Shoko Asahara’ya koşulsuz itaat altında çok güçlü bir örgütsel yapıya sahipti. Örgütte yatay hücre ağ yapısı ile mutlak hiyerarşik dikey piramit modellemesi hakimdi. Hiyerarşik düzen içerisinde en üstte lider Asahara ve onun altında “*bakan*” olarak tanımlanan farklı alanlardan sorumlu üst seviye seçilmişler ve onların altında diğer üyeler sıralanmaktaydı. Örgüt, gizlilik ve ketumiyeti çok sıkı uygulayan, iç yapısı dışarıdan bilinmeyen tamamen kapalı bir yapıydı. Örgütün iç yapısını ve işleyişini ancak üst kademelerin güvenini kazanmış üyeler bilmekteydi (Ergün, 2021, 203). FETÖ de Aum Shinrikyo Örgütünde olduğu gibi hem sahip olduğu piramit kademelenme ile karizmatik lidere mutlak itaatin olduğu hiyerarşik yapılanma hem de hücresel ağ modelinin niteliklerini bir arada bulunduran hibrit bir özellik taşımaktadır (Sert vd., 2020, 1-28).

Aum Shinrikyo örgütü, bağluların örgütten kopmalarını engellemek için çok basit örgüt içi kural ihlallerinde bile zihin kontrol teknikleri dahil ağır fiziksel ve psikolojik işkenceler uygulamıştır (Rosenau, 2001). Örgüte yeni katılanlar, kendilerini dış dünyaya kapatmak ve sahip oldukları mallarını bağışlamak zorunda bırakılmışlardır (Hudson, 1999, s. 136). Örgütten ayrılmak ve yeni bir hayata başlamak isteyen elemanlar veya örgüte karşı olanlar çoğu zaman ortadan kaybolmakta ve hatta cesetlerine bile ulaşılammaktaydı. Örgüte karşı söylemleriyle tanınan, örgüt hakkında araştırmalar yapan ve örgüt lideri Asahara hakkında dava açmaya hazırlanan Avukat Tsutsumi Sakamoto, 1989’da 1 yaşındaki çocuğu ve eşiyle birlikte öldürülmüş (Reader, 2013) ve örgütün hedeflerine engel görülen devlet yetkilileri dahil çok sayıda suikast girişimi planlanmıştır (Gnaratna, 2018). Özellikle FETÖ’nün 15 Temmuz’dan bağımsız olarak son 30 yılda Cumhurbaşkanı Turgut Özal’ın ölümü (17 Nisan 1993), CHP Genel Başkanı Deniz Baykal’a kaset skandalı (6 Mayıs 2010), MHP’de çok sayıda Genel Başkan yardımcısının istifasına yol açan kaset skandalı (27 Nisan 2011), Necip Hablemitoğlu cinayeti (18 Aralık 2002), Danıştay saldırı/cinayeti (17 Mayıs 2006), Bayram A. Öztürk cinayeti (3 Eylül 2006), Hrant Dink cinayeti (19 Ocak 2007), Muhsin Yazıcıoğlu’nun ölümü (25 Mart 2009), Kaşif Kozinoğlu’nun ölümü (13 Kasım 2011), Haydar Meriç cinayeti (31 Mayıs 2011), Uludere Katliamı (28 Aralık 2011), Rus uçağının düşürülmesi (24 Kasım 2015), Rus Büyükelçi Andrey Karlov suikastı (19 Aralık 2016), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi katliamı (5 Nisan 2018), Rize Emniyet Müdürü Altuğ Verdi suikastı (11 Aralık 2018) gibi cinayet/suikast/olaylarla (Gür, 2023a, ss. 292-294) ilişkisinin olabileceği gündemde olduğu düşünülecek olursa iki örgüt arasındaki yapısal ve motivasyonel benzerliğin önemi daha fazla anlaşılacaktır.

Net bir şekilde ortaya çıkmıştır ki dini kült bir yapılanma olarak tarih sahnesine çıkan Aum Shinrikyo, belirli bir dinamizme ve etki gücüne ulaşınca kadar sessizce inanç yönünde yapıcı faaliyet gösterirken bu güce ulaştığını varsaydığında Japon ulusunu kendi yaşam felsefesi doğrultusunda dönüştürmek için başlangıçta demokratik yolları denemiş ve başarısız olunca da şiddeti araçsallaştırarak uluslararası bir terör örgütüne dönüşmüştür. Burada temel sorun, Aum Shinrikyo’nun oluşumundan bu yana var olan organizasyonel nitelikleri sebebiyle terör örgütüne evrilmesi sürecinde devlet desteği gibi önemli avantajlara sahip olmasından dolayı geleneksel terör örgütlerinden çok daha tehlikeli ve yıkıcı olmasıdır (Ergün, 2021, 203). Japonya’daki bu örnek ülkemizde de FETÖ üzerinden sahnelenmiştir. Tüm bahsedilenler değerlendirilerek kuruluş ve terör örgütüne dönüşüm süreçleri ve eylemleri karşılaştırıldığında Aum Shinrikyo ve FETÖ arasında büyük bir benzerlik olduğu görülebilmektedir. Her iki örgütün de açık terör eylemleri yapınca kadar uzun yıllar boyunca devlet tarafından korunup kollanmış olması ve terör eylemlerinde devletin imkanlarını ve kadrolarını

kullanmaları en önemli ortak yanlarıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Açık kaynaklardan veri madenciliği yapılarak elde edilen bulgular, farklı terörist örgütler tarafından kullanılabilmesi nedeniyle hangi din veya inanç olursa olsun dini kült yapıların benzer özellikler gösterebildiklerini, zamanla şiddet ve terör örgütüne dönüşen farklı coğrafyalar ve dinlerdeki kült örgütlerin motivasyon kaynaklarının benzerliklerinin dikkat çekici olduğunu ortaya koymuştur. Belirlenen kırk alt başlığın otuz üçünde FETÖ, Aum Shinrikyo ile benzerlik göstermiştir. Farklı coğrafyalarda ve farklı dinlerde birbirine yakın tarihlerde kurulan iki terör örgütünün böylesine birbirine benzemesi dikkat çekici olduğu gibi aynı zamanda belirli bir merkez tarafından da yönlendirildikleri yönünde fikir oluşturabilmektedir.

Başlangıçta açık bir tehdit oluşturmazlarken, devlet eliyle oluşturulan bazı avantaj ve fırsatlar nedeniyle ezoterik, heretik ve senkretik özellik gösteren bu iki örgütün zamanla devlete kafa tutacak potansiyele gelmeleri, devlet eliyle ve devlet imkanları ile kendileri dışındakilere zulmederek vatandaş ile devleti karşı karşıya getirip toplumsal kaosun fitilini ateşlemeleri, hedefleri önünde engel gördüklerine bireysel suikastlar yanı sıra toplumsal katliam yapmaları iki örgütün temel ortak özellikleri olarak düşünülmektedir. Katı hiyerarşik ve hücresele örgütlenme yapısı, karizmatik dini lidere mutlak itaat, seçilmiş kutsal Mesih/Mehdi ve seçilmiş inançlılar, lider tarafından lanetlenme korkusu, örgüte eleman devşirme ve zihin kontrol yöntemleri, takiye, mutlak gizlilik, mübahlaştırma, istihbarat yapılanması, devlete sızarak onu ele geçirme, şiddet/suikast ve terörizm, uluslararası yayılcılık, eleştiriye tahammülsüzlük, finansal yapılanma, genç ve eğitimli nesli hedef seçme yönleriyle FETÖ ve Aum Shinrikyo klonlanmış gibidir. Her iki ülkenin de benzer dini terör yapılanma tecrübesi olduğu için karşılıklı bilgi ve deneyim paylaşımı ve dini referanslı olsun veya olmasın bu tür potansiyel kült yapılanmalara karşı devletin teyakkuza olması, denetim altında tutması ve tüm oluşumlara karşı mesafeli duruş sergilemesi önem kazanmaktadır.

Bu yüzden dini kültürden devşirilen terör örgütleri denildiğinde ilk akla gelen FETÖ ve Aum Shinrikyo örgütlerinden ders çıkararak dini olsun veya olmasın tüm grupların devlet denetiminde şeffaf ve hesap verilebilir bir yapılanma sınırında kalmaları için gerekli düzenlemelerin yapılmasının toplumsal gelecek açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Tablo 1. FETÖ ile Aum Shinrikyo örgütleri arasındaki benzerlikler

	FETÖ	Aum Shinrikyo
Kuruluş Tarihi	1969	1984
Doğduğu Ülke	Türkiye	Japonya
Köken aldığı Din	İslam	Budizm
Aktif Terör Eylemi Tarihi	20 Mart 1995	15 Temmuz 2016
Hareketin Kuruluş Söylemi	İlmli	İlmli
Hiyerarşik Yapılanma	Evet	Evet
Karizmatik Liderlik	Evet	Evet
Hücre Tipi Yapılanma	Evet	Evet
Sembol ve Simge Kullanımı	Evet	Evet
İstihbarat Yapılanması	Evet	Evet
Mehdi/Masih/Kurtarıcı İddiası	Evet	Evet
Lider Tarafından Lanetlenme	Evet	Evet
Korkusu		
Suikast ve Cinayet	Evet	Evet
Takiye	Evet	Evet
Gizlilik	Evet	Evet
Mübahlaştırma	Evet	Evet
Örgütsel Yemin	Evet	-
Ezoterizm	Evet	Evet
Heretizm	Evet	Evet
Senkretizm	Evet	Evet
Devlete Sızma	Evet	Evet

Adanmışlık ve Mutlak İtaat	Evet	Evet
Zihin Kontrolü	Evet	Evet
İnancın Kullanılması	Evet	Evet
Karşıtlığa Tahammülsüzlük	Evet	Evet
Siyonizm Dokunulmazlığı	Evet	Evet
Seçilmişlik	Evet	Evet
Liderden Kalanların Kutsallaştırılması	Evet	-
Vesayet Taraftarlığı	Evet	-
Büyük Finansal Yapı	Evet	Evet
Bankacılık	Evet	-
Yaygınlık	Evet	Evet
Örgüte Düzenli Ödeme Yapma	Evet	Evet
Medya Yapılanması	Evet	-
Örgüt İçin Yardım Toplama	Evet	Evet
ABD veya İngiltere ikametli	Evet	-
Liderlerin Yazar Olması	Evet	Evet
Liderlerin Din Adamı/Hatip Olması	Evet	-
ABD Yeşil Kuşak Projesine Destek	Evet	Evet
Dinler Arası Diyalog	Evet	Evet
Hoşgörü ve Yardımseverlik Maskesi	Evet	Evet
Eğitim Yapılanması	Evet	Evet
Gençlerin Hedef Seçilmesi	Evet	Evet
Uluslararası Destek	Evet	Evet

KAYNAKÇA

Avcı, E. (2011). *Radikal islamcı terörizmin meşru gösterilmesi: Türkiye Hizbullahı örneği* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Kara Harp Okulu.

Battal, E. (2016). İnanç Uğruna Ölme/Öldürme: Yeni Dinî Hareketler ve Şiddet. *İnsan ve Toplum*, 6(1), 7-22.

Battal, E. (2023). Tanrı'nın Askerleri Versus Şeytan'ın Köleleri: Yeni Dini Hareketlerin Radikalleşme Süreçlerinde Teolojik Dinamiklerin Etkisi. *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 111-128.

Bleek, P. C. (2011). Revisiting Aum Shinrikyo: New Insights into the Most Extensive Non-State Biological Weapons Program to Date. *Washington DC: Nuclear Threat Initiative*.

Box, M., & McCormack, G. (2004). *Terror in Japan The Red Army (1969-2001) and Aum Supreme Truth (1987-2000)*. <https://doi.org/10.1080/1467271042000184607>

Crenshaw, M. (2006). Have Motivations for Terrorism Changed? İçinde *Tangled Roots: Social and Psychological Factors in the Genesis of Terrorism*. (ss. 51-57). IOS Press.

Dalkıran, S. (2020). Uyguladıkları Prensipler Bakımından Nizari-İsmaililer ve FETÖ Benzeşmesi. *Katre Uluslararası İnsan Araştırmaları Dergisi*, 10, 97-128.

Ergün, K. K. (2021). Dini Kültlerde Terör Örgütüne Dönüşme Potansiyeli: Aum Shinrikyo Vakası. *Türk Savaş Çalışmaları Dergisi*, 2(2), Art. 2. <https://doi.org/10.52792/tws.989841>

Erdoğan, Latif. (1998). Fethullah Gülen Hocaefendi: Küçük Dünyam. Dogan Medya Center, İstanbul.

Fedayi, C. (2016). Ahmet Özsoy: 28 Şubat'tan 15 Temmuz'a. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler*, 2(2), 5-15.

Gnaratna, R. (2018). Aum Shinrikyo's Rise, Fall and Revival. *Counter Terrorist Trends and Analyses*, 10(8), 1-6.

Gür, A. (2023a). *Vaizlikten Teröristliğe Bir İhanetin Portresi Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PDY)* (1. bs). Eski Yeni Yayınları.

Gür, A. (2023b). FETÖ'nün Şii Haşhaşiler ve Sünni Kadiyaniler ile Yapısal Benzerlikleri: Sistematik Değerlendirme. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 22 (3), 702-718. DOI: 10.21547/jss.1297834

Gür, A. (2023c). Fetullahçı Terör Örgütünün (FETÖ) Hristiyan Örgütlerle Benzerlikleri: Sistematik Bir Değerlendirme. *Adam Academy Journal of Social Sciences*. DOI: 10.31679/adamakademi.1267814 (Basımda)

HSYK. (2016). *Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurul Kararı (Karar No: 2016/426, Tutanak No:17)*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/08/20160825-5.pdf>.

Hudson, R. A. (1999). *The sociology and psychology of terrorism: Who becomes a terrorist and why?* Library of Congress Washington Dc Federal Research Div.

Itabashi, I., Ogawara, M., & Leheny, D. (2002). Asia, Japan. İçinde R. J. Woolsey (Ed.), *Combating Terrorism: Strategies of Ten Countries* (ss. 337-374). University of Michigan Press.

Jackson, B. A., Baker, J. C., Chalk, P., Cragin, K., & Parachini, J. V. (2005). *Aptitude for Destruction, Volume 2: Case Studies of Organizational Learning in Five Terrorist Groups*. Rand Corporation.

Jones, S. G., & Libicki, M. C. (2008). *How Terrorist Groups End: Lessons for Countering Al Qa'ida*. Rand Corporation.

Kaplan, D. E., & Marshal, M. (1996). *The Cult at the End of the World*. BennettBooksLtd. <https://www.abebooks.com/CULT-END-WORLD-Kaplan-David-Andrew/31166430714/bd>

Kar, R. L. (2003). *Ölümcül Kültler: Gerçek İnananların Suçları*. Greenwood Publishing Group.

Kiremitçi, İ. (2014). Küresel Boyutta Biyolojik Terör Tehdidi. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 13(2), 27-58.

Lawson, S. (2000). *Aum Shinrikyo and the 1995 Tokyo Subway Attack in Historical Perspective*. Phi Alpha Theta History Honor Society Regional Conference.

Lifton, R. J. (2005). Aum Shinrikyo: The threshold crossed. *Journal of aggression, maltreatment & trauma*, 9(1-2), 57-66.

Mackert, J. (2014). The secret society and the social dynamics of terrorist behavior. *Revue de Synthèse*, 135(4), 331-359. <https://doi.org/10.1007/s11873-014-0261-z>

Metraux, D. A. (1995). Religious terrorism in Japan: The fatal appeal of Aum Shinrikyo. *Asian Survey*, 35(12), 1140-1154.

MIT Müsteşarlığı. (2017). *Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı Tarafından TBMM Darbe Girişimi Meclis Araştırma Komisyonuna Sunulan Rapor* (s. 36) [Bilgilendirme Raporu].

Milli Güvenlik Kurulu. (2016). *20 Temmuz 2016 Tarihli Milli Güvenlik Kurulu Toplantısı*. <https://www.mgk.gov.tr/index.php/20-temmuz-2016-tarihli-toplanti>.

Monahan, T. (2010). The future of security? Surveillance operations at homeland security fusion centers. *Social Justice*, 37(2/3 (120-121), 84-98.

Murakami, H. (2001). *Underground. 2000a. Trans. Alfred Birnbaum and Philip Gabriel. New York: Random House, Vintage International.*

Olson, K. B. (1999). Aum Shinrikyo: Once and future threat? *Emerging infectious diseases*, 5(4), 513.

Parachini, J. V., Mosher, D. E., Baker, J., Crane, K., Chase, M., & Daugherty, M. (2005). *Diversion of Nuclear, Biological, and Chemical Weapons Expertise from the Former Soviet Union: Understanding an Evolving Problem*. RAND Corp. Arlington Va National Security.

Polis Akademisi Başkanlığı. (2017). FETÖ“ nün Analizi. *Polis Akademisi Yayınları*, 31, 7-24.

Reader, I. (2013). *Religious Violence in Contemporary Japan: The Case of Aum Shinrikyo*. Routledge.

Rosenau, W. (2001). Aum Shinrikyo's biological weapons program: Why did it fail? *Studies in Conflict & Terrorism*, 24(4), 289-301.

Sert, A., Demir, C., & Avcı, E. (2020). Starteji, Örgütlenme ve Motivasyonuyla Kendine Özgü Bir Terörist Örgüt: FETÖ. *Güvenlik Bilimleri Dergisi International Security Congress, Special Issue*, 1-28.

Shupe, A. D. (1998). *Wolves Within the Fold: Religious Leadership and Abuses of Power*. Rutgers University Press.

Smithson, A. E., Levy, L.-A., & Smithson, A. E. (Ed.). (2000). Rethinking the Lessons of Tokyo. İçinde *Ataxia: The Chemical and Biological Terrorism Threat and the Us Response* (ss. 71-111). Henry L. Stimson Center.

Sözer, M. A., & Elmas, M. S. (2009). Terörle Mücadelede Farklı Bir Yaklaşım: Japonya Örneği. İçinde İ. Bal & S. Özeren (Ed.), *İhsan Bal ve Süleyman Özeren (der.), Uzakdoğu'dan Yeni Kıtaya Terörle Mücadele*. USAK Yayınları.

Spencer, M. L. (2013). Lessons from Japan: Resilience after Tokyo and Fukushima. *Journal of Strategic Security*, 6(2), 70-79.

Turan, S., & Bayraktar, Z. (2022). Yeni Dini Hareketlere Girişteki Ritüel Ve Uygulamalar. *Yönetim Ekonomi Edebiyat İslami ve Politik Bilimler Dergisi*, 7(1), 1-24. <https://doi.org/10.24013/jomelips.975142>

Umbrasas, K. (2018). *The Life Course of Apocalyptic Groups on JSTOR*. <https://www.jstor.org/stable/26477718>

Watanabe, M. (1998). Religion and Violence in Japan Today: A Chronological and Doctrinal Analysis of Aum Shinrikyo. *Terrorism and Political Violence*, 10(4), 80-100.